

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

1 juli 2016 / projectnummer: 3096

1. Oordeel over het Milieueffectrapport en de aanvulling daarop

De gemeente Gorinchem en de gemeente Giessenlanden hebben gezamenlijk het initiatief genomen voor de “gebiedsontwikkeling Grootte Haar”. Deze gebiedsontwikkeling bestaat uit de realisatie van 62,5 hectare bedrijventerrein (waarvan 37 hectare netto), 3 windturbines en een verbindingsweg met aansluiting op de A27. Voor de genoemde initiatieven worden drie bestemmingsplanprocedures gevolgd, waarvoor de gemeenteraad van Gorinchem (bedrijventerrein en windturbines) en de gemeenteraad van Giessenlanden (verbindingsweg en aansluiting A27) het bevoegd gezag zijn. Voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen¹ wordt één plan-m.e.r.-procedure doorlopen.

De Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’)² constateerde bij toetsing van het MER dat daarin informatie ontbrak die naar haar oordeel essentieel is voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen. Het ging daarbij om de afbakening van mogelijke alternatieven voor het bedrijventerrein, de (cumulatieve) gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving, de beschrijving van de geluidbelasting en mogelijkheden om deze te beperken, de landschappelijke effecten en de effecten op beschermde natuur. Naar aanleiding van het voorlopige advies³ is een aanvulling op het MER opgesteld. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER en de aanvulling tezamen.

De aanvulling is overzichtelijk, uitgebreid en voorzien van diverse informatieve bijlagen.⁴ Deze bieden op alle bovengenoemde onderwerpen aanvullende informatie. Dit verschaft voor een aantal aspecten een betere onderbouwing en voor een aantal aspecten nader inzicht in de aard en omvang van de te verwachten effecten. Hoewel de meeste tekortkomingen van het MER hiermee zijn verholpen, **ontbreekt volgens de Commissie in de aanvulling nog op twee onderdelen informatie die essentieel is voor de besluitvorming**, namelijk informatie over de effecten op belangrijke weidevogelgebieden en over beschermde soorten. De Commissie adviseert deze informatie alsnog te verzamelen en op te nemen in een aanvulling op het MER⁵, voorafgaand aan de besluitvorming over de bestemmingsplannen.

¹ De bestemmingsplanprocedures voor het bedrijventerrein en de windturbines vallen onder de “experimentenstatus” van de Crisis- en Herstelwet. Dit betekent dat een bestemmingsplan met “verbrede reikwijdte” kan worden vastgesteld. De Commissie constateert dat deze verbrede reikwijdte voornamelijk tot uitdrukking komt in de planperiode, die 20 jaar is in plaats van de gebruikelijke 10 jaar.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. Projectstukken, voor zover digitaal beschikbaar, vindt u door op www.commissiemer.nl projectnummer 3096 in te vullen in het zoekvak.

³ Het voorlopig advies is uitgebracht op 12 april 2016 en als bijlage 2 aan dit advies toegevoegd.

⁴ De aanvulling heeft niet ter inzage gelegen. De Commissie adviseert de aanvulling op het MER, inclusief bijlagerapporten, zo spoedig mogelijk openbaar te maken.

⁵ Mogelijk kan de ontbrekende informatie worden verzameld als onderdeel van het lopende flora- en faunaonderzoek in het plangebied dat in oktober 2016 wordt afgerond.

Uit de aanvulling blijkt dat het voornemen – naast effecten op geluid, landschap, luchtkwaliteit en natuur – effecten heeft op de aspecten visuele hinder, verkeersveiligheid voor fietsers en gezondheid (samen gebundeld onder het thema ‘fysieke leefomgeving’). Daarnaast geeft de aanvulling inzicht in de landschappelijke effecten op een hoger schaalniveau (Groene Hart). In hoofdstuk 2 geeft de Commissie naar aanleiding van het MER en de aanvulling enkele aandachtspunten voor de besluitvorming.

Het MER en de aanvulling geven voor de besluitvorming door de gemeente Gorinchem voldoende inzicht in de (boven)regionale behoefte aan bedrijventerreinen en mogelijke locatiealternatieven. Uit de aanvulling (waarin een concept-markttoets is opgenomen) blijkt wel dat het bedrijventerrein Groote Haar in aanzienlijke mate concurrerend zal zijn ten opzichte van andere bedrijventerreinen in een straal van circa 25 kilometer rond het plangebied. Dit vraagt volgens de Commissie om een zorgvuldige bovenregionale c.q. interprovinciale afstemming ten aanzien van herstructurering, uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijventerreinen.

Tot slot vraagt de Commissie aandacht voor de wijze waarop in het MER met het aspect duurzaamheid is omgegaan. De effecten van het voornemen en de alternatieven zijn onder andere beoordeeld op het thema duurzaamheid, omdat wordt beoogd een “duurzaam bedrijventerrein” te realiseren. Deze beoordeling is echter niet uitgevoerd ten opzichte van de referentiesituatie, maar ten opzichte van de realisatie van een bedrijventerrein zonder duurzaamheidsmaatregelen. Dit geeft een beeld van het effect van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente, maar niet van de werkelijke effecten van het bedrijventerrein ten opzichte van het huidige (voornamelijk agrarische) gebruik van het plangebied. De Commissie adviseert om hier in de besluitvorming rekening mee te houden.

2. Toelichting op het oordeel

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe voor zover het de tekortkomingen betreft, die zij eerder in het MER heeft gesignaleerd. Aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling zijn opgenomen in een tekstkader. Overige aanbevelingen voor de besluitvorming zijn cursief aangegeven. Voor het oordeel van de Commissie over het MER wordt verwezen naar het voorlopige toetsingsadvies (zie bijlage 2).

2.1 Voornemen en alternatieven

In de aanvulling zijn doel en scope van het voornemen nader uitgewerkt. Vervolgens is de behoefte aan bedrijventerreinen onderbouwd, mede op basis van een “markttoets”⁶ en zijn mogelijke locatiealternatieven op hoofdlijnen vergeleken.

Voor de besluitvorming over het bedrijventerrein Groote Haar bevatten het MER en de aanvulling tezamen volgens de Commissie voldoende informatie. Hieruit blijkt enerzijds dat er een regionale behoefte aan bedrijventerrein bestaat, en anderzijds dat er een relatief groot aan-

⁶ Concept-Markttoets Bedrijventerrein Groote Haar, Ecorys, 26 mei 2016

bod aan potentiële locaties is om in deze behoefte te voorzien. Deze locaties zijn in de aanvulling op basis van een aantal milieucriteria en planologische criteria vergeleken. Uit deze vergelijking is geen eenduidige conclusie te trekken over de geschiktheid van de locaties voor de invulling van de behoefte aan bedrijventerreinen. De locatie Groote Haar scoort goed op planologische criteria, maar onderscheidt zich niet positief op milieucriteria. De milieucriteria zijn echter niet gewogen. Het kan gaan om daadwerkelijke effecten (bijvoorbeeld op weidevogelgebieden) of om potentiële risico's (bijvoorbeeld nabijheid Natura 2000-gebieden). De vergelijking heeft dus alleen een indicatieve waarde.

Ten opzichte van de informatie in het MER voegt de aanvulling (i.c. de markttoets) een analyse toe van de positie van de Groote Haar in (boven)regionaal verband (straal van 25 km). Hieruit blijkt dat de Groote Haar in aanzienlijke mate concurrerend zal zijn ten opzichte van andere (eventueel) te ontwikkelen bedrijventerreinen. Dit kan betekenen dat de ontwikkeling op het ene bedrijventerrein leidt tot leegstand op een ander bedrijventerrein. De totale behoefte aan hectares bedrijventerrein lijkt lager dan de gezamenlijke oppervlakte van de nieuw te ontwikkelen bedrijventerreinen. Dit vraagt volgens de Commissie om een bovenregionale c.q. interprovinciale afstemming – en afstemming tussen provincies en gemeentes – ten aanzien van herstructurering, uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijventerreinen.

2.2 Effecten op fysieke leefomgeving en gezondheid

In de aanvulling is een hoofdstuk opgenomen, waarin een extra set beoordelingscriteria voor de effecten op de fysieke leefomgeving is opgenomen: visuele hinder, verkeersveiligheid en gezondheid. Voor de effecten op de gezondheid is gebruik gemaakt van een gezondheidseffectscreening (GES).

Uit deze analyse blijkt dat alle alternatieven leiden tot negatieve effecten op elk van de genoemde criteria, variërend van licht negatief tot zeer negatief (zie tabel op pagina 44 van de aanvulling). De aanvulling bevat voldoende informatie voor de besluitvorming, maar de Commissie heeft op basis van de GES nog wel enkele aandachtspunten die van belang zijn voor de besluitvorming:

- Het invloedsgebied dat is gehanteerd voor de GES (kaart op pagina 19 van de aanvulling) is beperkt van omvang. Binnen het invloedsgebied liggen enkele individuele woningen, maar ontbreken onder andere de bebouwde kommen van Arkel en Hoogblokland. Gezien de aard en omvang van (cumulatieve) gevolgen zijn ook daar gezondheidseffecten te verwachten.⁷
- Alternatief 1 lijkt op basis van de GES-scores voor geluid gunstiger te scoren dan de andere alternatieven. De scores voor alternatief 1 zijn echter volgens de Commissie niet correct bepaald.⁸ Het ligt voor de hand dat alternatief 1 dezelfde score heeft als het voornemen.

⁷ Het enkele feit dat voor bepaalde activiteiten in de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' afstanden zijn vermeld die kleiner zijn dan die ten opzichte van de genoemde dorpen betekent niet dat daar geen (negatieve) effecten zullen optreden.

⁸ Volgens de aanvulling zijn de effecten van industrielawaai voor alternatief 1 veel lager dan voor het voornemen, terwijl vanuit de scholen gezien (die zwaar in de totale GES-score meewegen) de indeling van het industrieterrein vrijwel hetzelfde is. Daarnaast is de geluidbelasting van de windturbines sterk vereenvoudigd meegenomen, waardoor een relatief klein verschil in geluidbelasting leidt tot een relatief groot verschil in GES-scores.

- In de aanvulling worden enkele mitigerende maatregelen genoemd om gezondheidseffecten te voorkomen of te verzachten, maar de effectiviteit van deze maatregelen is niet duidelijk. Dat bemoeilijkt een afweging over de aanvaardbaarheid van deze effecten.
 - Voor geurhinder geldt dat per milieucategorie is uitgegaan van een maximale geurbelasting voor een individueel bedrijf. Het is niet uitgesloten dat zich meerdere bedrijven met een relevante geuremissie binnen een bepaalde milieucategorie vestigen, waardoor de cumulatieve geurbelasting hoger kan uitvallen.
- *De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over de bestemmingsplannen rekening te houden met de bovenstaande aandachtspunten.*

2.3 Geluid

2.3.1 Beschrijving en beoordeling (cumulatieve) geluideffecten

De aanvulling gaat nader in op de geluideffecten van het bedrijventerrein, de windturbines en het wegverkeer, waardoor meer inzicht ontstaat in de geluidbelasting in het studiegebied. Het is niet eenvoudig om een overzicht te krijgen van cumulatieve geluideffecten omdat geluidcontouren voor het industrieterrein ontbreken en het aantal geluidgevoelige bestemmingen per geluidklasse niet is opgenomen. De oorspronkelijke effectbeoordeling in het MER is in de aanvulling namelijk niet aangepast aan de aanvullende informatie. De geluidbelasting per geluidgevoelige bestemming is overigens wel terug te vinden.

- *De Commissie adviseert om de tabel met effectscores te herzien naar aanleiding van de nieuwe onderzoeksresultaten en de conclusies daaruit te betrekken bij de besluitvorming over de bestemmingsplannen.*

De aanvulling beschrijft hoe de gehanteerde toelaatbare bronvermogens zich verhouden tot de waarden die representatief zijn voor de betreffende milieucategorieën. Hieruit blijkt dat ten aanzien van het aspect geluid duidelijk beperkingen worden opgelegd aan de te vestigen inrichtingen. Daarnaast is aangegeven dat in het bestemmingsplan een voorwaarde wordt opgenomen, dat bij afwijking van het toegestane oppervlakte gecorrigeerde bronvermogen zal moeten worden aangetoond, dat de geluidbelasting op omringende geluidsgevoelige functies (woningen) maximaal 55 dB(A) bedraagt. Hiermee is bij een verschuiving van het akoestisch zwaartepunt geborgd dat de impact op de omgeving niet toeneemt.

2.3.2 Afweging ten aanzien van industrielawaai

De aanvulling geeft een nadere onderbouwing van de gekozen grenswaarde van 55 dB(A). Hieruit blijkt dat, uitgaande van de voorgenomen milieucategorieën, een lagere grenswaarde van 50 dB(A) niet haalbaar is voor het bedrijventerrein. Gesteld wordt dat de grenswaarde van 55 dB(A) acceptabel wordt geacht vanwege de reeds door de A27 veroorzaakte hoge achtergrondbelasting. De Commissie wijst erop dat uit het MER en de aanvulling blijkt dat het voorstellen voor sommige geluidgevoelige bestemmingen wel degelijk een hogere cumulatieve geluidbelasting met zich meebrengt.

- *De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over de bestemmingsplannen nader in te gaan op de aanvaardbaarheid van de hogere geluidbelasting voor de geluidgevoelige bestemmingen met geluidbelasting boven de 50 dB(A).*

2.4 Landschap

De aanvulling gaat in op de landschappelijke effecten van de windturbines op het grotere schaalniveau van het verstedelijkte gebied en het Groene Hart. Dit aspect was – in tegenstelling tot de landschappelijke gevolgen van het bedrijventerrein – nog niet beschreven. De aanvulling voegt daartoe onder andere diverse visualisaties van grotere afstand toe. Hiermee geven het MER en de aanvulling tezamen voldoende informatie voor de besluitvorming.

De aanvulling leidt niet tot andere effectscores voor de alternatieven, maar maakt wel duidelijk dat landschappelijke effecten op verschillende schaalniveaus optreden.

2.5 Natuur

2.5.1 Passende beoordeling (Natura 2000)

In de aanvulling wordt ingegaan op het belang van het studiegebied voor vogelsoorten die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelstellingen van de omliggende Natura 2000-gebieden en die het omliggende agrarische gebied, waaronder de omgeving van het plangebied Groote Haar, gebruiken als foerageergebied. In de aanvulling is het relatieve belang van het studiegebied binnen het totaal beschikbare foerageergebied nader (kwantitatief) in beeld gebracht.

De Commissie meent dat op het punt van de externe werking⁹ voldoende informatie beschikbaar is **met dien verstande**, dat het verlies van 0,5% van het totaal beschikbare foerageergebied van de Purperreiger (zie pag. 71) niet op voorhand als verwaarloosbaar kan worden beschouwd. Deze soort bevindt zich in het daarvoor relevante Natura 2000-gebied “Zouweboezem” immers rond of net onder de instandhoudingsdoelstelling. Dat betekent dat gerichte mitigatie aan de orde zal moeten zijn om behoud van de vereiste veerkracht te waarborgen, ook rekening houdend met cumulatieve effecten. Het foerageerhabitat¹⁰ van de Purperreiger komt evenwel overeen met dat van belangrijk weidevogelgebied (zie § 2.5.2 van dit advies), zodat mitigatie voor de Purperreiger kan ‘meeliften’ met compensatie voor het weidevogelgebied. Voorwaarde is uiteraard dat deze maatregel wordt getroffen op een locatie die binnen foerageerafstand van de Zouweboezem ligt.

In de aanvulling is ingegaan op de afname van stikstofemissie door het verdwijnen van landbouwgronden en op de beschikbare ontwikkelingsruimte in het kader van het PAS. Uit de aanvulling blijkt dat er in de hele PAS-periode tot en met 2021 voldoende ontwikkelingsruimte beschikbaar is voor Groote Haar, dat in het kader van het PAS als prioritair project is aangewezen.

⁹ In het MER werd geen inzicht gegeven in de mogelijke aantasting van foerageergebieden. Zie bijlage 2, paragraaf 2.5.1

¹⁰ Schuin aflopende slootranden in vochtig grasland waar o.a. op vis kan worden gevoeraged.

2.5.2 Weidevogelgebieden

Bij de aanvulling is een notitie¹¹ gevoegd die ingaat op de toets van het voornemen aan het 'nee tenzij beginsel' dat geldt voor belangrijke weidevogelgebieden en voor compensatie van weidevogelgebied. In de notitie is beschreven dat het weidevogelgebied al is aangetast door de A27 (geluid, kunstlicht, verkeersbewegingen) en verlies van openheid. Niettemin komen in het gebied nog kritische weidevogelsoorten voor waaronder Grutto en Tureluur¹². Beschreven is dat alleen voor ruimtebeslag gecompenseerd hoeft te worden (14,1 ha), omdat de verstoring door andere factoren wegvalt tegen de verstoring door de A27. Tevens wordt gesteld dat de 'nee tenzij-toets' succesvol doorlopen kan worden, omdat het gaat om een voornemen van 'groot openbaar belang' en redelijkerwijs geen locatie- of inrichtingsalternatieven voorhanden zijn met geen of minder gevolgen voor het belangrijke weidevogelgebied.

De Commissie stelt vast dat in de aanvulling correct is aangegeven dat het plangebied nog steeds van belang is voor weidevogels. Het betoog dat alleen voor ruimtebeslag gecompenseerd hoeft te worden acht de Commissie voldoende onderbouwd. De beoordeling of het voornemen toelaatbaar is op grond van groot openbaar belang is aan het bevoegd gezag, dat in dit geval de Provincie Zuid-Holland is (op basis van de Verordening Ruimte).

Ten aanzien van compensatie ontbreekt in de aanvulling echter nog informatie. De Commissie begrijpt uit de aanvulling dat compensatie gezocht wordt in het weidevogelkerngebied Alblasserwaard-Vijfherenlanden. De aanvulling biedt niet de zekerheid dat de compensatie wordt gezocht in 'regulier'¹³ agrarisch gebied waarbij het vereiste beheer (uitgesteld maaien, hoge grondwaterstand) langjarig kan worden geborgd.

De Commissie adviseert om voorafgaand aan de besluitvorming een aanvulling op te stellen waarin (het) compensatie(plan) nader wordt uitgewerkt, zodanig dat de zekerheid wordt gekregen dat het weidevogelgebied volledig kan worden gecompenseerd. De mitigatie voor verlies van foerageergebied van de Purperreiger (zie § 2.5.1. van dit advies) kan hierbij worden betrokken.

2.5.3 Overige beschermde soorten

In de aanvulling wordt aangegeven dat het plangebied in april tot en met september wordt geïnventariseerd op beschermde planten en dieren conform de vereiste monitoringprotocollen. Op grond van de eerste resultaten en het MER acht de Commissie het plausibel dat het mogelijk is om een mitigatie- en compensatieplan op te stellen waarmee afbreuk van de

¹¹ 'Nee, tenzij-toets' en compensatieplan belangrijk weidevogelgebied. Gebiedsontwikkeling Groote Haar, d.d. 26 mei 2016.

¹² In de aanvulling (pag. 84) wordt aangegeven dat bij de lopende flora- en fauna-inventarisatie nesten zijn aangetroffen van Grutto, Kievit en Scholekster bij Groeneweg en Hoogbloklandseweg.

¹³ Dus niet in ander 'Belangrijk weidevogelgebied' en evenmin in *beschikt* weidevogelleefgebied, dus beheerd gebied in het kader van ANLb (Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer).

gunstige staat van instandhouding van de aanwezige beschermde soorten kan worden voorkomen.

De aanvulling gaat echter niet in op aanvaringslachtoffers en eventuele barrièrewerking onder vogels¹⁴ en vleermuizen ten gevolge van de windturbines. Dit klemt mede omdat de lopende inventarisatie uitwijst dat 'risicosoorten' als Ruige en Gewone Dwergvleermuis in het studiegebied voorkomen. Deze soorten vliegen hoog genoeg om gevolgen te ondervinden (sterfte door aanvaring of drukverschillen) van draaiende rotorbladen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling, voorafgaand aan de besluitvorming over het bestemmingsplan voor de windturbines, in te gaan op de gevolgen van de windturbines voor vogels en vleermuizen en de mogelijkheden om deze gevolgen te mitigeren.

¹⁴ Als vuistregel wordt veelal uitgegaan van 15-20 aanvaringslachtoffers per jaar per turbine, maar dit aantal is groter op gevoelige locaties (o.a. tussen slaap- en foerageergebieden). Ook de indicatieve verdeling op soortengroepen (weidevogels, ganzen e.d.) is van belang.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: burgemeester en wethouders van de gemeente Gorinchem en gemeente Giessenlanden

Bevoegd gezag: gemeenteraden van Gorinchem en Giessenlanden

Besluit: vaststellen van:

- bestemmingsplan bedrijventerrein Groote Haar, gemeente Gorinchem
- bestemmingsplan windturbinepark Groote Haar, gemeente Gorinchem
- bestemmingsplan aansluiting A27 en verbindingsweg Groote Haar, gemeente Giessenlanden

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor D1.1, D11.3 en D18

plan-m.e.r. vanwege Passende beoordeling

Activiteit: De gebiedsontwikkeling Groote Haar bestaat uit de realisatie van een bedrijventerrein (62,5 hectare, maximaal categorie 5.2), een windturbinepark bestaande uit 3 windturbines en nieuwe verbindingsweg tussen het bedrijventerrein en een nieuwe aansluiting op de A27.

Bijzonderheden: Het MER wordt gebruikt in alle drie bestemmingsplanprocedures, voor besluitvorming in zowel de gemeente Gorinchem als de gemeente Giessenlanden.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van 9 februari 2016

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 26 januari 2016

ter inzage legging MER: 12 februari 2016 t/m 24 maart 2016

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 12 april 2016

toetsingsadvies uitgebracht: 1 juli 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. G. Gabry

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

dhr. drs. ing. H.J. Kingma

dhr. ir. H.D. Koppen

mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)

dhr. ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende

informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies :

- Milieueffectrapport Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem en Giessenlanden, inclusief 23 bijlagen en onderzoeksrapporten, SAB Adviesbureau, 14 januari 2016;
- Passende beoordeling Natuurbeschermingswet 1998, Gebiedsontwikkeling Groote Haar, Gemeente Gorinchem en Giessenlanden, SAB, 11 januari 2016, kenmerk 140467;
- Flora en fauna Groote Haar, Grontmij Aquasense, 9 juli 2007;
- Plangebied Gorinchem-noord. Toetsing aan de Flora- en faunawet, atkb adviesbureau voor bodem, water en ecologie, 10 november 2010;
- Natuurtoets Gorinchem-Noord, Grontmij, 31 augustus 2007;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Bedrijventerrein Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Windturbinepark Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Aansluiting A27 en verbindingsweg Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Raadsvoorstel 2015-1417, gemeente Gorinchem: kaderstelling bedrijventerrein Groote Haar en ontsluitingsvarianten Scheiwijk;
- Raadsvoorstel 2015-91, gemeente Giessenlanden: kaderstelling afslag A27 Scheiwijk – Bedrijventerrein Groote Haar;
- Diverse onderzoeken Toekomstig bedrijventerrein Groote Haar te Gorinchem, Verhoeven Milieutechniek B.V., projectnummer B15.6141A, 13 januari 2016;
- Bedrijventerreinenstrategie Alblasserwaard/Vijfheerenlanden 2015, Ecorys, 16 december 2015;
- Ontwerpverantwoording aansluiting Gorinchem Noord, project A27 Houten – Hooipolder, notitie d.d. 10 december 2015;
- Beoordeling ontsluitingsvarianten Scheiwijk, Royal HaskoningDHV, 17 juli 2015;
- Verdiepingsslag Referentievariant Scheiwijk, Een verbindingsweg tussen de nieuwe A27 aansluiting en Groote Haar, Royal HaskoningDHV, 30 november 2015;
- Diverse onderzoeken Toekomstige ontsluitingsweg te Gorinchem, Verhoeven Milieutechniek B.V., projectnummer B15.6141B, 13 januari 2016;
- Aanvulling Milieueffectrapport Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem en Giessenlanden, inclusief 11 bijlagen en onderzoeksrapporten, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 30 mei 2016.
- Concept-Markttoets Bedrijventerrein Groote Haar, Ecorys, 26 mei 2016
- 'Nee, tenzij-toets' en compensatieplan belangrijk weidevogelgebied. Gebiedsontwikkeling Groote Haar, d.d. 26 mei 2016.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

BIJLAGE 2:

**Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Gebiedsontwikkeling Groote Haar, Gemeente Gorinchem,
d.d. 12 april 2016**

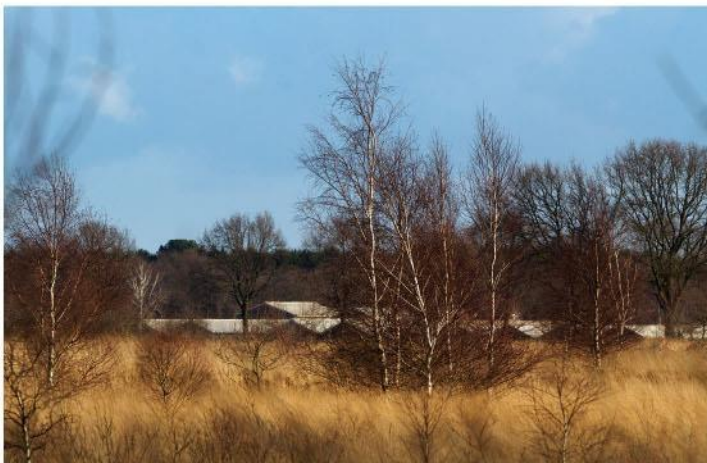

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

12 april 2016 / projectnummer: 3096

1. Oordeel over het Milieueffectrapport

De gemeente Gorinchem en de gemeente Giessenlanden hebben gezamenlijk het initiatief genomen voor de “gebiedsontwikkeling Grote Haar”. Deze gebiedsontwikkeling bestaat uit de realisatie van 62,5 hectare bedrijventerrein (waarvan 37 hectare netto), 3 windturbines en een verbindingsweg met aansluiting op de A27. Voor de initiatieven worden drie bestemmingsplanprocedures gevolgd, waarvoor de gemeenteraad van Gorinchem (bedrijventerrein en windturbines) en de gemeenteraad van Giessenlanden (verbindingsweg en aansluiting A27) het bevoegd gezag zijn. Voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen¹ wordt één plan-m.e.r.-procedure doorlopen. In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna ‘de Commissie’)² zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Het MER geeft een beschrijving van de voorgenomen ontwikkelingen en enkele alternatieven die relatief weinig onderscheidend zijn van het voornemen. De effecten van het voornemen en de alternatieven zijn beschreven en beoordeeld aan de hand van kwalitatieve criteria per milieuthema. De effectentabel in de samenvatting van het MER geeft een overzichtelijk beeld van deze effectbeoordeling. Hieruit blijkt dat de voorgenomen ontwikkelingen op meerdere milieuthema’s (voornamelijk geluid, landschap & cultuurhistorie, luchtkwaliteit en natuur) tot negatieve gevolgen leiden.

De Commissie constateert dat in het MER informatie ontbreekt die naar haar oordeel essentieel is voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen. Het gaat om de volgende punten:

- De afbakening van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven voor het bedrijventerrein is onvoldoende onderbouwd op basis van de behoefte aan bedrijventerreinen en een afweging van potentiële locaties.
- In het MER ontbreekt een beschouwing van de (cumulatieve) gevolgen voor de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheidssituatie in het studiegebied.
- De geluidbelasting ten gevolge van de voorgenomen ontwikkelingen is onvolledig beschreven en er is onvoldoende aandacht besteed aan mogelijkheden om de geluidbelasting op de omgeving te beperken.
- De landschappelijke effecten van het voornemen zijn onderschat en op een te beperkt schaalniveau beschreven en beoordeeld.
- De effecten op Natura 2000-gebieden, het weidevogelleefgebied en beschermde soorten zijn onvoldoende beschreven waardoor conflicten met natuurwetgeving en -beleid niet zijn uitgesloten.

¹ De bestemmingsplanprocedures voor het bedrijventerrein en de windturbines vallen onder de “experimentenstatus” van de Crisis- en Herstelwet. Dit betekent dat een bestemmingsplan met “verbrede reikwijdte” kan worden vastgesteld. De Commissie constateert dat deze verbrede reikwijdte voornamelijk tot uitdrukking komt in de planperiode, die 20 jaar is in plaats van de gebruikelijke 10 jaar.

² De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies.

De Commissie adviseert om een aanvulling op het MER op te stellen, waarin bovenstaande tekortkomingen worden verholpen, voordat de besluiten over de bestemmingsplannen worden genomen.

Verder vraagt de Commissie aandacht voor de wijze waarop in het MER met het aspect duurzaamheid is omgegaan. De effecten van het voornemen en de alternatieven zijn onder andere beoordeeld op het thema duurzaamheid, omdat wordt beoogd een “duurzaam bedrijventerrein” te realiseren. Deze beoordeling is echter niet uitgevoerd ten opzichte van de referentiesituatie, maar ten opzichte van de realisatie van een bedrijventerrein zonder duurzaamheidsmaatregelen. Dit geeft een beeld van het effect van het duurzaamheidsbeleid van de gemeente, maar niet van de werkelijke effecten van het bedrijventerrein ten opzichte van het huidige (voornamelijk agrarische) gebruik van het plangebied. De Commissie adviseert om hier in de besluitvorming rekening mee te houden.

2. Gesignaleerde tekortkomingen

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen bij de besluitvorming.

2.1 Voornemen en alternatieven

De planvorming voor het bedrijventerrein Groote Haar kent een lange voorgeschiedenis. Na een start van de planontwikkeling in 2007 is in 2011 het bestemmingsplan ‘Gorinchem-Noord’ in procedure gebracht, dat echter deels vernietigd is door de Raad van State. De lange voorgeschiedenis brengt met zich mee dat in diverse structuurvisies en plannen al uitgegaan is van de realisatie van een bedrijventerrein op deze locatie. Dit neemt niet weg dat in het kader van de ruimtelijke planvorming een onderbouwing van de voorgenomen ontwikkeling op deze locatie nodig is. Een belangrijk doel van een m.e.r.-procedure is namelijk het vergelijken van “redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven”. Om de ‘scope’ voor mogelijke alternatieve oplossingsrichtingen te kunnen bepalen, is het nodig de doelstelling(en) van een voorgenomen ontwikkeling duidelijk af te bakenen. In het geval van het bedrijventerrein Groote Haar betekent dit, dat in het MER vooral een onderbouwing nodig is van de behoefte waarin het voornemen voorziet, en van de locatie.

Ter onderbouwing van het nieuwe bedrijventerrein is in het voorontwerp-bestemmingsplan de “Ladder voor duurzame verstedelijking” doorlopen.³ Voor de onderbouwing van de

³ Deze ladder, vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (2012), verplicht overheden er toe bepaalde ruimtelijke plannen te motiveren volgens een aantal stappen waarin de volgende vragen beantwoord moeten worden:

- a) is er sprake van een actuele regionale behoefte?
- b) is (een deel van) de behoefte op te vangen binnen bestaand stedelijk gebied
- c) is er een nieuwe locatie die multimodaal ontsloten kan worden voor de resterende behoefte?

regionale behoefte wordt onder andere verwezen naar de Bedrijventerreinenstrategie Alblasserwaard/Vijfheerenlanden, die in 2012 is opgesteld en in 2015 is geactualiseerd. Deze onderbouwingen worden gebruikt als uitgangspunt voor de te onderzoeken alternatieven in het MER.

De Commissie is van oordeel dat hiermee de afbakening van redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven – mede gezien de potentiële milieueffecten van het onderhavige voorname(n) (zie § 2.2 en verder) – nog niet voldoende is onderbouwd:

- Uit de bedrijventerreinenstrategie blijkt dat het aanbod aan potentiële locaties voor bedrijventerreinen de vraag tot 2040 ruim overstijgt. Naast de locatie Groote Haar zijn binnen de regio verschillende andere potentiële locaties beschikbaar (tabel 3). De Commissie mist in het MER een beschrijving van de afweging over de locatie Groote Haar ten opzichte van andere potentiële locaties en de rol die het milieubelang daarbij inneemt.
- De regionale bedrijvenstrategie richt zich uitsluitend op de regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Voor een relatief groot bedrijventerrein dat ruimte moet bieden aan diverse categorieën bedrijven op (boven)regionaal schaalniveau ligt het voor de hand ook de behoefte en beschikbaarheid in een groter gebied te bekijken, waaronder beschikbare ruimte in en nabij Dordrecht (Dordtse Kil), Moerdijk en de Bommelerwaard.
- Ook mist de Commissie een beschouwing van mogelijkheden voor herstructurering en efficiënter gebruik van bestaande bedrijventerreinen in de regio, waaronder het bestaande bedrijventerrein in Arkel en kleine terreinen langs de Linge.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER:

- de doelstellingen en de scope van de voorgenomen realisatie van het bedrijventerrein te verduidelijken;
- op basis daarvan de afbakening van alternatieven in het MER nader te onderbouwen, rekening houdend met bovenstaande kanttekeningen.

2.2 Effectbepaling en -beoordeling (algemeen)

De effecten van het voornemen en alternatieven zijn in het MER beschreven en beoordeeld aan de hand van verschillende criteria. Deze effectbeoordeling is kwalitatief. De vele bijlagen bij het MER en de (voorontwerp) bestemmingsplannen bevatten wel kwantitatieve informatie, maar deze is niet herkenbaar gebruikt bij de beoordeling van de effecten en de vergelijking van de alternatieven.

Uit de effectbeoordeling volgt dat voor verschillende milieuaspecten negatieve effecten verwacht kunnen worden. Het bestemmingsplan voor het bedrijventerrein maakt veel verschillende typen bedrijven mogelijk uit diverse milieucategorieën tot maximaal categorie 5.2.⁴, wat kan leiden tot sterk uiteenlopende milieueffecten. Het MER stelt dat uitgegaan is van de “worst case”, maar geeft geen duidelijk beeld van het type bedrijven waaruit deze worst case situatie – die per milieuaspect verschillend is – zou kunnen bestaan. Door deze onzekerheid en door het ontbreken van kwantitatieve informatie is de aard en omvang van deze effecten

⁴ Het (voorontwerp) bestemmingsplan maakt overigens niet alle bedrijven in die categorie mogelijk omdat op het gebied van externe veiligheid en geluid aanvullende beperkingen zijn opgenomen.

niet goed in te schatten. Juist vanwege de onzekerheid over de invulling van het bedrijventerrein is het volgens de Commissie nodig een duidelijke en navolgbare beschouwing in het MER op te nemen over de mogelijke gevolgen in meer algemene zin, mede op basis van cumulatie van verschillende milieueffecten. Voor de besluitvorming is niet alleen relevant of aan milieunormen kan worden voldaan, maar ook in hoeverre de kwaliteit van de leefomgeving in het studiegebied negatief beïnvloed kan worden. Negatieve effecten kunnen, ook als deze binnen de normen blijven, relevant zijn voor de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheid.⁵ Dit geldt zeker als effecten in cumulatie optreden.⁶

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een nadere beschouwing op te nemen van de (bandbreedte in) mogelijke gevolgen van het voornemen en daarbij specifiek in te gaan op de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheid in het studiegebied. Voor zover er sprake is van mogelijke aanzienlijke gevolgen, adviseert de Commissie aan te geven welke maatregelen genomen worden en/of achter de hand gehouden worden om deze gevolgen te voorkomen of te verzachten.

2.3 Geluid

2.3.1 Beschrijving en beoordeling (cumulatieve) geluideffecten

In het MER zijn de mogelijke geluideffecten van het bedrijventerrein, de windturbines en het wegverkeer afzonderlijk beschreven, mede aan de hand van akoestische onderzoeken. Daarnaast is de cumulatieve geluidbelasting van het voornemen en alternatieven in beeld gebracht. De Commissie plaatst hierbij de volgende opmerkingen:

- In de beschrijving van de referentiesituatie is geen aandacht besteed aan de Haarweg aan de zuidkant van het plangebied. Het is onduidelijk of de geluidbelasting door de A15, de Betuwelijn en de Haarweg zelf zijn meegenomen in de referentiesituatie.
- De geluidbelasting vanwege het industrieterrein is alleen bij de woningen aan de zuidkant van het industrieterrein berekend. De woningen aan de noordkant liggen weliswaar op grotere afstand, maar aan deze zijde zijn wel de zwaarste milieucategorieën toegestaan. Bovendien zal het referentieniveau van het omgevingsgeluid hier waarschijnlijk lager zijn en is het de vraag of alle woningen als “gemengd gebied” kunnen worden aangemerkt. Er zijn in het MER geen geluidcontouren gepresenteerd die inzicht geven in de geluidbelasting aan deze zijde van het industrieterrein.
- Het MER geeft inzicht in de hoogste geluidbelasting op woningen, maar niet in het aantal geluidgevoelige bestemmingen per geluidklasse en het aantal geluidgehinderden en slaapverstoorden. Daardoor is de kwaliteit van de leefomgeving in de referentiesituatie en bij de verschillende alternatieven niet eenvoudig af te leiden en te vergelijken (zie ook § 2.2 van dit advies).

⁵ Voor gezondheid zijn voornamelijk de aspecten geluid, geur, luchtkwaliteit en externe veiligheid van belang. Voor de kwaliteit van de leefomgeving zijn daarnaast aspecten als landschap (visuele hinder) en verkeersveiligheid zeer relevant. Verkeersveiligheid is in dit geval specifiek van belang vanwege de aanwezigheid van fietsroutes voor grote aantallen schoolgaande jeugd.

⁶ Voor gezondheid kan daarbij bijvoorbeeld gedacht worden aan geurhinder en stof van bedrijven in de hogere milieucategorieën, zoals een vetsmelterij, een visverwerkingsbedrijf of een puinbreker.

- De cumulatie van geluidbelasting is weliswaar in tabelvorm gepresenteerd, maar een beoordeling van deze effecten (per alternatief) ontbreekt. In de betreffende paragraaf (7.4) wordt gesteld dat verhoogde geluidbelastingen in alle gevallen samenhangen met autonome ontwikkelingen. Dit spoort echter niet met de tabel zelf, die voor verschillende woningen een toename laat zien tot maximaal ruim 5 dB(A). Hiermee kan niet gesproken worden van 'beperkte geluidhinder'.
- In het akoestisch onderzoek voor het MER en het voorontwerp bestemmingsplan is niet uitgegaan van (oppervlakte gecorrigeerde equivalente) bronvermogens die representatief zijn voor de geplande milieucategorieën, maar zijn, uitgaande van een grenswaarde van 55 dB(A) etmaalwaarde (zie ook § 2.3.2 van dit advies), bronvermogens vastgesteld die per milieucategorie maximaal toelaatbaar zijn. Daarnaast is een gebruiksregel opgenomen (artikel 3.10.4) op basis waarvan hogere bronvermogens voor bedrijven zijn toegestaan, mits voldoende geluidruimte overblijft voor de andere bedrijven en het totale bronvermogen per milieucategorie niet wordt overschreden. Het is onduidelijk welke gevolgen deze uitzondering kan hebben voor de (maximale) geluidbelasting ten gevolge van het industrieterrein. Dit komt mede omdat onduidelijk is waar zich welke bedrijven zullen vestigen, hoe het akoestisch zwaartepunt kan verschuiven en hoe dit wordt geborgd.

2.3.2 Afweging ten aanzien van industrielawaai

Het bestemmingsplan voor het bedrijventerrein maakt zoals gezegd bedrijven mogelijk uit diverse milieucategorieën tot maximaal categorie 5.2. Omdat op voorhand geen beperkingen gelden voor deze bedrijven, is in het MER in eerste instantie uitgegaan van een invulling met bedrijven die leiden tot maximale geluideffecten. Dit bleek te leiden tot overschrijdingen van grenswaarden.⁷ Vervolgens is als uitgangspunt een grenswaarde van 55 dB(A) aangehouden en is geanalyseerd welke bronvermogens voor de invulling van het terrein maximaal toelaatbaar zijn. Uit het MER blijkt niet hoe de toelaatbare bronvermogens zich verhouden tot de voor de betreffende categorieën representatieve bronvermogens en dus ook niet wat deze beperking van de bronvermogens betekent voor de beoogde invulling van het bedrijventerrein.

De grenswaarde van 55 dB(A) etmaalwaarde is blijkens het akoestisch onderzoek gebaseerd op stap 3 van de VNG-publicatie "Bedrijven en milieuzonering", uitgaande van het gebiedstype "gemengd gebied". Door deze relatief hoge grenswaarde als uitgangspunt te hanteren is te gemakkelijk voorbijgegaan aan stap 2 van de VNG-publicatie met een richtwaarde van 50 dB(A) etmaalwaarde voor woningen in het gebiedstype gemengd gebied. Een hogere geluidbelasting kan alleen worden toegestaan, indien deze op basis van een bestuurlijke afweging noodzakelijk en acceptabel wordt geacht.⁸ Hierbij dient ook de cumulatie met de reeds aanwezige geluidbelasting te worden betrokken. De Commissie constateert dat deze

⁷ Deze werkwijze is niet in het MER beschreven, maar blijkt uit een mondelinge toelichting van (adviseurs van) de gemeente Gorinchem tijdens het bezoek dat de Commissie aan het plangebied heeft gebracht.

⁸ Dit geldt ook als voor de beoordeling aansluiting zou worden gezocht bij de geluidnormen van de Wet geluidhinder voor gezoneerde industrieterreinen. Voor deze terreinen, bestemd voor "grote lawaaimakers", geldt een voorkeursgrenswaarde van 50 dB(A) en kan op basis van een bestuurlijke afweging eventueel een hogere grenswaarde worden vastgesteld.

afweging in het voorontwerp bestemmingsplan ontbreekt, en dat in het MER geen alternatieven of maatregelen zijn uitgewerkt voor het bedrijventerrein, waarin wordt voldaan aan de richtwaarde conform stap 2 van voornoemde VNG-publicatie. Dit maakt het niet mogelijk om op basis van het MER een bestuurlijke afweging te maken, waarin het aspect geluidhinder volwaardig wordt meegewogen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER:

- de beschrijving en beoordeling van de (maximale en cumulatieve) effecten aan te vullen op basis van de kanttekeningen in § 2.3.1. van dit advies;
- een beschouwing op te nemen over de consequenties van de reeds opgelegde emissiebeperkingen, de mogelijkheden om de geluidbelasting verder te beperken, dan wel de noodzaak en aanvaardbaarheid van de in het (voorontwerp) bestemmingsplan opgenomen geluidbelasting nader te onderbouwen.

2.4 Landschap

Het MER geeft een goed beeld van de huidige situatie en autonome ontwikkeling van het plangebied ten aanzien van landschappelijke waarden en kwaliteiten, maar op onderdelen een minder goed beeld van de effecten van het voornemen op het landschap.

De effecten worden beschreven en beoordeeld aan de hand van de genoemde kwaliteiten en mede op basis van visualisaties. Bij de beoordeling van de effecten van de windturbines wordt gesteld dat deze een niet noemenswaardig fysiek effect hebben op basis van de volgende argumenten:

- Aangezien deze elementen zich losmaken van de maat en schaal van het landschap en wat betreft oriëntatie passen binnen het landschap.
- Omdat het solitaire elementen zijn die onderdeel vormen van de grens van de stedenband. De openheid wordt hierdoor niet direct aangetast.

De Commissie is van oordeel dat de landschappelijke effecten van de windturbines hiermee onderschat worden. Bovendien legt de effectbeschrijving van de windturbines en het bedrijventerrein onvoldoende de koppeling met de grotere schaal van de verstedelijkte zone langs de Merwede en met het Groene Hart. Door de realisatie van het bedrijventerrein en de windturbines schuift het verstedelijkte gebied feitelijk het Groene Hart in. Dit blijkt op geen enkele wijze uit de visualisaties en uit de effectbeoordeling.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER nader in te gaan op de landschappelijke effecten van de voorgenomen ontwikkelingen en daarbij nadrukkelijk de relatie te leggen met de grotere schaal van het verstedelijkte gebied en het Groene Hart.

2.5 Natuur

In het MER is aangegeven dat het voornemen (via externe werking) gevolgen kan hebben voor omliggende Natura 2000-gebieden, Beschermde natuurmonumenten en het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De gevolgen voor Natura 2000-gebieden zijn beschreven in een Passende beoordeling en in het MER samengevat. In en direct rondom het plangebied kunnen ook weidevogelleefgebieden en overige beschermde soorten beïnvloed worden. De Commissie is van mening dat in het MER en de Passende beoordeling essentiële informatie voor de besluitvorming ontbreekt over de gevolgen voor Natura 2000-gebieden, weidevogelleefgebieden en beschermde soorten.

2.5.1 Passende beoordeling (Natura 2000)

In de Passende beoordeling zijn de gevolgen van verontreiniging, geluid en vermesting/verzuring in beeld gebracht. Het is mogelijk dat het plangebied en de directe omgeving ook een functie vervult als foerageergebied voor Purperreigers, overwinterende ganzen en mogelijk ook andere vogelsoorten⁹ waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd. De aantasting van deze (mogelijke) foerageergebieden kan gevolgen hebben voor de draagkracht van de relevante soorten in daarvoor relevante Natura 2000-gebieden. Dit aspect is onterecht niet beschouwd.

Het voornemen resulteert in extra stikstofdepositie van circa 4,4 mol N/ha/jaar in Natura 2000-gebied Lingedijk & Diefdijk-Zuid en tot maximaal 1 mol N/ha/jaar in drie andere Natura 2000-gebieden¹⁰. Indien de bemesting op (te verdwijnen) agrarische percelen ook in beschouwing wordt genomen, dan zou de stikstofdepositie lager uitvallen (maximaal 2,8 mol N/ha/jaar). Deze argumentatie is gebaseerd op algemene uitgangspunten voor stikstofdepositie door bemesting.

Het bedrijventerrein is aangewezen als prioritair project in het kader van het PAS. De bijdrage van het plan overstijgt de gereserveerde ruimte. Gesteld wordt dat significante effecten voorkomen kunnen worden door ook in toekomstige PAS-perioden¹¹ ontwikkelingsruimte te reserveren. De Commissie constateert dat de Passende beoordeling niet ingaat op de huidige ontwikkelingsruimte¹², ook rekening houdend met de effectiviteit van de herstelmaatregelen¹³. Evenmin is onderbouwd hoe met zekerheid kan worden voorkomen dat significante effecten zijn uit te sluiten door daar de toekomstige PAS-perioden bij te betrekken.

⁹ Het gaat hier om vogelsoorten die broeden en/of slapen in Natura 2000-gebieden en (ver) daarbuiten naar voedsel zoeken.

¹⁰ Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem, de Biesbosch en de Zouweboezem.

¹¹ Het PAS werkt met perioden van zes jaar. De eerste PAS-periode bestrijkt de jaren 2015–2021.

¹² Per habitatype/leefgebied in de vier relevante Natura 2000-gebieden

¹³ Hierbij is van belang dat wordt nagegaan of het voornemen de effectiviteit van uitgevoerde of uit te voeren herstelmaatregelen kan belemmeren.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER (en de Passende beoordeling):

- in te gaan op mogelijke aantasting van foerageergebieden en de gevolgen daarvan voor Natura 2000-gebieden via externe werking. Breng daarbij indien mogelijk/nodig ook (mitigerende) maatregelen in beeld;
- de verminderde stikstofdepositie door het uit productie nemen van landbouwgrond nader (gebiedsspecifiek) te onderbouwen.
- te onderzoeken welke bron- en effectgerichte¹⁴ maatregelen noodzakelijk zijn om de zekerheid te kunnen verkrijgen, dat aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden, onder andere door stikstofdepositie, kan worden voorkomen.

2.5.2 Weidevogelgebieden

De aanleg en het gebruik van de toe- en afrit van de A27 tast door de provincie Zuid-Holland aangewezen belangrijk weidevogelgebied aan. Het MER verschaft geen nadere kwantitatieve informatie over de aantallen weidevogels die worden verstoord. Daardoor kan niet worden beoordeeld in welke mate het leefgebied van weidevogels (significant) wordt aangetast en in welke mate mitigatie en compensatie nodig en mogelijk is. Daarbij knelt dat compensatie van aangetast weidevogelgebied van goede kwaliteit (ecologisch gezien) geen eenvoudige opgave is¹⁵.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER een kwantitatieve beschrijving te geven van de effecten op weidevogels en concreter in te gaan op de mogelijkheden voor mitigatie en compensatie van deze effecten.

2.5.3 Overige beschermde soorten

In § 11.4 van het MER wordt gesteld dat de aanwezigheid van strikt beschermde plant- en diersoorten in het plangebied is vastgesteld of op voorhand niet valt uit te sluiten. Het MER verschaft hierover geen nadere informatie. De gevolgen voor beschermde soorten worden als negatief beoordeeld, maar er wordt op voorhand van uitgegaan dat deze gevolgen mitigeerbaar zijn.

Het bedrijventerrein kan gevolgen hebben voor de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten en/of resulteren in overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en Faunawet. Voor de windturbines geldt dit speciaal voor vogels en vleermuizen (aanvarings-slachtoffers¹⁶, barrièrewerking). Nu het MER nog geen inzicht geeft over de betekenis voor beschermde soorten (ook niet indicatief) kan niet worden bepaald of;

- a) het voornemen afbreuk kan doen aan de gunstige staat van instandhouding van (strikt) beschermde soorten,

¹⁴ Zie ook de relevante gebiedsanalyses in het kader van het PAS

¹⁵ Gelet op de eisen aan hydrologie, landschapsstructuur en bodemkwaliteit.

¹⁶ Toetsing aan de zogenaamde 1%-mortaliteitsnorm (wordt de 1% additionele sterfte ten opzichte van de natuurlijke sterfte overschreden?) is gangbaar bij vogels en in ontwikkeling bij vleermuizen.

- b) hoe die gevolgen beoordeeld moeten worden, ook in het licht van het natuurpact¹⁷ en
- c) in hoeverre die gevolgen gemitigeerd/gecompenseerd kunnen of moeten worden.

De Commissie vindt het essentieel voor de besluitvorming dat in een aanvulling op het MER nadere informatie wordt verschaft over het daadwerkelijke voorkomen van beschermde planten- en diersoorten in het plangebied¹⁸. Deze informatie is noodzakelijk om de ernst van de mogelijke gevolgen te bepalen en de mogelijkheden om deze gevolgen te mitigeren of compenseren.

VOORLOPIG

¹⁷ In het natuurpact (september 2013) hebben kabinet en provincies afspraken gemaakt over de ontwikkeling en beheer van natuur in Nederland. Dit akkoord gaat ook in op het bereiken of behouden van de gunstige staat van instandhouding van soorten van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

¹⁸ Uit informatie van de gemeente blijkt dat nader onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten op korte termijn zal plaats vinden.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Burgemeester en Wethouders van de gemeente Gorinchem en gemeente Giessenlanden

Bevoegd gezag: Gemeenteraden van Gorinchem en Giessenlanden

Besluit: vaststellen van:

- bestemmingsplan bedrijventerrein Groote Haar, gemeente Gorinchem
- bestemmingsplan windturbinepark Groote Haar, gemeente Gorinchem
- bestemmingsplan aansluiting A27 en verbindingsweg Groote Haar, gemeente Giessenlanden

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor D1.1, D11.3 en D18

plan-m.e.r. vanwege Passende beoordeling

Activiteit: De gebiedsontwikkeling Groote Haar bestaat uit de realisatie van een bedrijventerrein (62,5 hectare, maximaal categorie 5.2), een windturbinepark bestaande uit 3 windturbines en nieuwe verbindingsweg tussen het bedrijventerrein en een nieuwe aansluiting op de A27.

Bijzonderheden: Het MER wordt gebruikt in alle drie bestemmingsplanprocedures, voor besluitvorming in zowel de gemeente Gorinchem als de gemeente Giessenlanden.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van 9 februari 2016

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 26 januari 2016

ter inzage legging MER: 12 februari 2016 t/m 24 maart 2016

voorlopig toetsingsadvies uitgebracht: 12 april 2016

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. G. Gabry

dhr. drs. P.J. Jongejans (secretaris)

dhr. drs. ing. H.J. Kingma

dhr. ir. H.D. Koppen

mw. M.A.J. van der Tas (voorzitter)

dhr. ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende

informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies :

- Milieueffectrapport Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem en Giessenlanden, inclusief 23 bijlagen en onderzoeksrapporten, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 14 januari 2016;
- Passende beoordeling Natuurbeschermingswet 1998, Gebiedsontwikkeling Groote Haar, Gemeente Gorinchem en Giessenlanden, SAB, 11 januari 2016, kenmerk 140467;
- Flora en fauna Groote Haar, Grontmij Aquasense, 9 juli 2007;
- Plangebied Gorinchem-noord. Toetsing aan de Flora- en faunawet, atkb adviesbureau voor bodem, water en ecologie, 10 november 2010;
- Natuurtoets Gorinchem-Noord, Grontmij, 31 augustus 2007;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Bedrijventerrein Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Windturbinepark Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Voorontwerp Bestemmingsplan Aansluiting A27 en verbindingsweg Groote Haar, Toelichting en Regels, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 2 februari 2016;
- Raadsvoorstel 2015-1417, gemeente Gorinchem: kaderstelling bedrijventerrein Groote Haar en ontsluitingsvarianten Scheiwijk;
- Raadsvoorstel 2015-91, gemeente Giessenlanden: kaderstelling afslag A27 Scheiwijk - Bedrijventerrein Groote Haar;
- Notitie reikwijdte en detailniveau Gebiedsontwikkeling Groote Haar, gemeente Gorinchem en Giessenlanden, SAB Adviesbureau, projectnummer 140467, 3 november 2015;
- Diverse onderzoeken Toekomstig bedrijventerrein Groote Haar te Gorinchem, Verhoeven Milieutechniek B.V., projectnummer B15.6141A, 13 januari 2016;
- Bedrijventerreinenstrategie Alblasserwaard/Vijfheerenlanden 2015, Ecorys, 16 december 2015;
- Ontwerpverantwoording aansluiting Gorinchem Noord, project A27 Houten - Hooipolder, notitie d.d. 10 december 2015;
- Beoordeling ontsluitingsvarianten Scheiwijk, Royal HaskoningDHV, 17 juli 2015;
- Verdiepingsslag Referentievariant Scheiwijk, Een verbindingsweg tussen de nieuwe A27 aansluiting en Groote Haar, Royal HaskoningDHV, 30 november 2015;
- Diverse onderzoeken Toekomstige ontsluitingsweg te Gorinchem, Verhoeven Milieutechniek B.V., projectnummer B15.6141B, 13 januari 2016.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 800
3511 ML Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissierner.nl

